

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ ΔΙΚΑΙΟ (ΝΟΜ 213)

Εαρινό Εξάμηνο 2014-2015

ΛΑΡΗΣ ΒΡΑΧΙΜΗΣ - Δικηγόρος /
Ειδικός Επιστήμονας

ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΚΑΤΑΡΡΕΥΣΗΣ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ– ΣΥΖΥΓΙΚΗ ΣΤΕΓΗ, ΚΙΝΗΤΑ

ΧΡΗΣΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΣΤΕΓΗΣ

Το Άρθρο 17(1) του περί Οικογενειακών Δικαστηρίων Νόμου 23/90

17.-(1) Σε περίπτωση διακοπής της συμβίωσης ή σε περίπτωση που δίνεται γνωστοποίηση στον Επίσκοπο σύμφωνα με το άρθρο 3 του περί Απόπειρας Συνδιαλλαγής και Πνευματικής Λύσης του Γάμου Νόμου ή σε περίπτωση που καταχωρείται αγωγή διαζυγίου, το Οικογενειακό Δικαστήριο μπορεί, ύστερα από αίτηση ενός από τους συζύγους, εφόσο το επιβάλλουν λόγοι επιείκειας και ενόψει των ειδικών συνθηκών του καθενός από τους συζύγους και του συμφέροντος των παιδιών, να παραχωρήσει στον ένα σύζυγο την αποκλειστική χρήση ολόκληρου ή τμήματος του ακινήτου που χρησιμεύει ως κύρια διαμονή των ιδίων (οικογενειακή στέγη), ανεξάρτητα από το ποιος από αυτούς είναι κύριος ή έχει απέναντι στον κύριο το δικαίωμα της χρήσης του. Η απόφαση του Οικογενειακού Δικαστηρίου υπόκειται σε αναθεώρηση, όταν το επιβάλλουν οι περιστάσεις. Αν το δικαίωμα χρήσης της οικογενειακής στέγης πηγάζει από σχέση εργασίας ανάμεσα στον έναν από τους συζύγους και έναν τρίτο, η παραχώρηση της χρήσης της στον άλλο σύζυγο από το Οικογενειακό Δικαστήριο, σύμφωνα με τους όρους της προηγούμενης παραγράφου, μπορεί να γίνει, μόνο εφόσο συναινεί σ' αυτό και ο τρίτος.

Το άρθρο 17(1) αναλύεται ως εξής:

- «Σε περίπτωση
 - διακοπής της συμβίωσης ή
 - σε περίπτωση που δίνεται γνωστοποίηση στον ... ή
 - σε περίπτωση που καταχωρείται αγωγή διαζυγίου,
- το Οικογενειακό Δικαστήριο μπορεί ... εφόσον
 - το επιβάλλουν λόγοι επιείκειας και
 - ενόψει των ειδικών συνθηκών του καθενός από τους συζύγους
 - και του συμφέροντος των παιδιών,
- να παραχωρήσει στον ένα σύζυγο την αποκλειστική χρήση
- ολόκληρου ή τμήματος του ακινήτου που χρησιμεύει ως κύρια διαμονή των ιδίων (οικογενειακή στέγη) ...»

Η συζυγική στέγη

- Με βάση το άρθρο 17(1) το Δικαστήριο μπορεί να παραχωρήσει στον ένα σύζυγο την αποκλειστική χρήση της Οικογενειακής Στέγης η οποία ορίζεται από το άρθρο ως
 - το ακίνητο που χρησιμεύει ως κύρια διαμονή των συζύγων
- Το άρθρο αναφέρεται στο χρόνο της διάστασης και ζήτημα εξετάζεται ως πραγματικό γεγονός, εξετάζεται δηλαδή ποια κατοικία εκ των πραγμάτων αποτελούσε την κύρια διαμονή των διαδίκων
- Άρα αποκλείονται από τη ρύθμιση :
 - ακίνητα που δεν αποτελούν την κύρια διαμονή των διαδίκων όπως η εξοχική τους κατοικία
 - ακίνητα που ανήκουν στους διάδικους αλλά οι διάδικοι δεν κατοικούν σε αυτά
- Μπορεί όμως να υπάρχουν πέραν της μιας κατοικίας που να αποτελεί την κύρια διαμονή αν οι διάδικοι μοιράζονται εξ' ίσου το χρόνο τους σε δυο ακίνητα

Η ενεργοποίηση της δικαιοδοσίας του Δικαστηρίου

- Το Δικαστήριο αποκτά εξουσία να εκδώσει διάταγμα αποκλειστικής χρήσης εφόσον:
 - έχει διακοπεί η συμβίωση των συζύγων, ή
 - έχει δοθεί γνωστοποίηση στον αρμόδιο Επίσκοπο για την πρόθεση καταχώρησης αίτησης διαζυγίου (με βάση το άρθρο 3 του Ν.22/90), ή
 - έχει καταχωρηθεί αγωγή διαζυγίου
- Ο όρος αυτός είναι δικαιοδοτικός, δηλαδή το Δικαστήριο δεν αποκτά δικαιοδοσία να εκδώσει το αιτούμενο διάταγμα παρά μόνο αν ικανοποιείται μια από τις τρεις αυτές προϋποθέσεις

- Με βάση το λεκτικό του άρθρου, η γνωστοποίηση θα πρέπει «να δοθεί» στον Επίσκοπο. Αυτό μπορεί να ερμηνευτεί ότι σημαίνει ότι η γνωστοποίηση δεν είναι αρκετό να σταλεί αλλά πρέπει επίσης να παραληφθεί από τον Επίσκοπο, πριν την παραχώρηση της αποκλειστικής χρήσης.
- Από το λεκτικό του νόμου επίσης προκύπτει ότι δεν είναι αναγκαίο η αποστολή της γνωστοποίησης ή η καταχώριση αίτησης διαζυγίου να γίνει απαραίτητα από το σύζυγο που καταχωρεί την αίτηση αποκλειστικής χρήσης. Μπορεί να γίνει από τον σύζυγο εναντίον του οποίου στρέφεται η αίτηση.

Οι προϋποθέσεις έκδοσης του διατάγματος

- Το διάταγμα εκδίδεται
 - εφόσον το επιβάλλουν λόγοι επιείκειας και
 - ενόψει των ειδικών συνθηκών του καθενός από τους συζύγους και
 - του συμφέροντος των παιδιών
- Δεν θα πρέπει να θεωρηθεί ότι η φράση «εφόσον το επιβάλλου λόγοι επιείκειας» δημιουργεί κάποια ειδική προϋπόθεση. Το δικαστήριο λογικά θα πρέπει να θεωρηθεί ότι μπορεί να εκδώσει το διάταγμα εφόσον αυτό είναι εύλογο λαμβάνοντας υπόψη όλα τα περιστατικά της υπόθεσης

- Όπως αναφέρθηκε στην απόφαση του Κωνσταντινίδη Δ στην υπόθεση **Κατσουρίδης ν. Κατσουρίδη** (1997) 1 ΑΑΔ 415:
«[Τ]ο άρθρο [17(1) του Ν.23/90] δεν εξειδικεύει κανένα από τους παράγοντες που θα μπορούσαν να προσμετρήσουν [για σκοπούς έκδοσης του διατάγματος]. Προνοεί πως παραχωρείται στον ένα σύζυγο η αποκλειστική χρήση της οικογενειακής στέγης ή τμήματός της "εφόσο το επιβάλλουν λόγοι επιείκειας και ενόψει των ειδικών συνθηκών του καθενός από τους συζύγους και του συμφέροντος των παιδιών", χωρίς όμως να προκαθορίζει, ούτε θα ήταν δυνατό άλλωστε, ποιό γεγονός ή ποιά συμπεριφορά θα είχε και σε ποιό βαθμό ή δεν θα είχε σημασία, κατά περίπτωση.»
- Το Δικαστήριο στην υπόθεση αυτή αποδέχθηκε τη θέση ότι η υπαιτιότητα στη διακοπή της συμβίωσης δεν είναι παράγοντας που αναγκαστικά προσμετρά είτε υπέρ είτε εναντίον του συζύγου που αιτείται το διάταγμα. Κατ' επέκταση, ακόμα και ένας σύζυγος που έχει την αποκλειστική ευθύνη για την πρόκληση της διάστασης μπορεί να πετύχει στην έκδοση διατάγματος αποκλειστικής χρήσης. Η υπαιτιότητα, όμως, είναι όμως παράγοντας που μπορεί να έχει ιδιαίτερη βαρύτητα στην κρίση του Δικαστηρίου.

- Σε ότι αφορά τη διασύνδεση των λόγων επιείκειας με τις δυο άλλες προϋποθέσεις, δηλαδή τις ειδικές συνθήκες των διαδίκων και του συμφέροντος του παιδιού, θα πρέπει να θεωρήσουμε ότι από το λεκτικό του νόμου οι λόγοι επιείκειας δεν συνδέονται αναγκαστικά με τις δυο αυτές προϋποθέσεις. Το σχετικό απόσπασμα είναι το ακόλουθο:

«[Τ]ο Οικογενειακό Δικαστήριο μπορεί, ύστερα από αίτηση ενός από τους συζύγους, εφόσο το επιβάλλουν λόγοι επιείκειας και ενόψει των ειδικών συνθηκών του καθενός από τους συζύγους και του συμφέροντος των παιδιών, να παραχωρήσει στον ένα σύζυγο την αποκλειστική χρήση ολόκληρου ή τμήματος του ακινήτου ...»

- Η λέξη «και» απουσιάζει από την αντίστοιχο άρθρο του Ελληνικού Αστικού κώδικα και άρα στο Ελληνικό Δίκαιο οι λόγοι επιείκειας συνδέονται αποκλειστικά με τις δυο προϋποθέσεις των ειδικών συνθηκών των συζύγων και του συμφέροντος των παιδιών.

- Ο Αρτεμίδης Δ. στην απόφαση της μειοψηφίας στην υπόθεση **Κατσουρίδης** ανέφερε τα εξής:

«Οι φράσεις: "εφόσο το επιβάλλουν λόγοι επιείκειας" και "ενόψει των ειδικών συνθηκών του καθενός από τους συζύγους και του συμφέροντος των παιδιών", δεν είναι τυχαία λεκτική ωραιοποίηση του Νόμου. Εφαρμόζοντας τις διατάξεις του, ο δικαστής παρεμβαίνει αποφασιστικά, και μάλιστα πριν από τη λύση της έγγαμης σχέσης, στην οικογενειακή μονάδα που κατά κανόνα, και γενική αντίληψη, αποτελεί το πιο ισχυρό νήμα στον κοινωνικό ιστό, μιας και αποτελείται από τα πιο αγαπημένα πρόσωπα μεταξύ τους. Το μέτρο τούτο χαρακτηρίζεται ως "δρακόντειο". Ας μην παρεξηγείται όμως η παρομοίωση που παρουσιάζει το δικαστή να εφαρμόζει αυστηρά και σκληρά μέτρα όπως ο γνωστός νομοθέτης στην αρχαία Αθήνα, Δράκων. Η παρέμβαση του δικαστή, σύμφωνα με τις υπό συζήτηση διατάξεις του άρθρου, στην οικογένεια δεν έχει, για οποιοδήποτε μέλος της, τιμωρητικό χαρακτήρα. Σκοπεί μόνο στη διόρθωση ή τον περιορισμό της παραπέρα επιδείνωσης της οικογενειακής σχέσης, με σοβαρές αρνητικές επιπτώσεις στα μέλη της.»

Οι ειδικές συνθήκες των συζύγων

- Μπορεί να αφορούν:
 - Την οικονομική του κατάσταση και τη δυνατότητα εξασφάλισης εναλλακτικής στέγης όπως π.χ.:
 - Κατά πόσο ο σύζυγος έχει την οικονομική δυνατότητα να ενοικιάσει άλλη κατοικία
 - Το κατά πόσο διαθέτει άλλη κατοικία στην οποία μπορεί να μετακομίσει
 - Το κατά πόσο μπορεί να φιλοξενηθεί στην κατοικία των γονέων του ή άλλων φιλικών ή συγγενικών προσώπων
 - Την κατάσταση της υγείας του συζύγου που καθιστά δύσκολη την μετακόμιση του
 - Η κοντινή απόσταση της κατοικίας από την εργασία του ή από συγγενικά πρόσωπα που βοηθούν στη φροντίδα του ή τη φροντίδα των παιδιών

Το συμφέρον των παιδιών

- Στην πράξη αποτελεί τον σημαντικότερο παράγοντα που λαμβάνεται υπόψη από τα οικογενειακά Δικαστήρια εκεί όπου το ζευγάρι έχει παιδιά
- Το συμφέρον των παιδιών είναι σημαντικό για δυο λόγους
 - Για να αποφασιστεί αν επιβάλλεται να απομακρυνθεί ένας από τους συζύγους από το σπίτι για παράδειγμα επειδή τα παιδιά είναι μάρτυρες σοβαρών επεισοδίων στο σπίτι και κατ' επέκταση είναι προς όφελος τους να απομακρυνθεί ο ένας από τους συζύγους για να σταματήσουν τα παιδιά να βιώνουν την κατάσταση αυτή (το επιχείρημα μπορεί να χρησιμοποιηθεί και αντίστροφα δηλαδή να ισχυριστεί ο γονέας εναντίον του οποίου στρέφεται το διάταγμα ότι δεν είναι προς όφελος των παιδιών να χάσουν την ευκαιρία να έχουν καθημερινή επαφή μαζί του), και
 - Για να αποφασιστεί ποιος από τους δυο συζύγους θα πρέπει να παραμείνει στη συζυγική στέγη αφού σχεδόν πάντα το διάταγμα εκδίδεται προς όφελος του γονιού που λογικά θεωρείται ότι έχει εκ των πραγμάτων τη φροντίδα των παιδιών

«ολόκληρο ή τμήμα του ακινήτου»

- Με βάση το άρθρο το Δικαστήριο μπορεί να παραχωρήσει διάταγμα αποκλειστικής χρήσης όλου ή μέρους του ακινήτου που χρησιμεύει ως συζυγική στέγη.
- Πρόκειται για μια ιδιαίτερα προβληματική διάταξη αφού στην πράξη ο διαχωρισμός του ακινήτου είναι αδύνατος, ενώ ακόμα και αν υπάρχει αυτή η δυνατότητα, η παραχώρηση ενός συζύγου που συνήθως ασκεί συστηματικά βία ή εκφοβισμό ή χρησιμοποιεί απειλές κατά της συζύγου δικαιώματος να κατοικεί σε μέρος το ακινήτου, και να μοιράζεται την κατοικία και τους κοινόχρηστους χώρους τότε σημαίνει ότι η σύζυγος θα συνεχίζει να είναι θύμα των απειλών ή του εκφοβισμού και ενδεχόμενα βίας.
- Η διάταξη αυτή οδηγά πολλές φορές τα Δικαστήρια να εξετάζουν μόνο το κατά πόσο είναι δυνατός ο διαχωρισμός της κατοικίας, χωρίς όμως να εξετάσουν παράλληλα αν ακόμα και αν ο διαχωρισμός είναι δυνατός είναι λογικό να επιτραπεί σε ένα σύζυγο που επιδεικνύει μια συγκεκριμένη συμπεριφορά να κατοικεί σε μέρος της κατοικίας.

Ιδιοκτησία τρίτου

- Με βάση το άρθρο 17(1) διάταγμα μπορεί να εκδοθεί ανεξάρτητα από το ποιος από τους συζύγους είναι κύριος ή έχει απέναντι στον κύριο το δικαίωμα της χρήσης του
- Άρα το διάταγμα μπορεί να εκδοθεί ανεξάρτητα αν ο σύζυγος εναντίον του οποίου εκδίδεται το διάταγμα είναι ο αποκλειστικός ιδιοκτήτης της κατοικίας
- Επίσης μπορεί να εκδοθεί σε περίπτωση που ο άλλος σύζυγος δεν είναι ιδιοκτήτης αλλά έχει απέναντι στον κύριο το δικαίωμα χρήσης του ακινήτου π.χ. είναι ενοικιαστής.
- Πρόβλημα υπάρχει στην περίπτωση που το ακίνητο ανήκει στους γονείς ή άλλα συγγενικά ή φιλικά πρόσωπα του συζύγου και ο ίδιος κατοικεί στην κατοικία ως «απλός αδειούχος» δηλαδή ο ιδιοκτήτης ανά πάσα στιγμή μπορεί να δώσει τέλος στην άδεια χρήσης με απλή προειδοποίηση.

Δικαίωμα χρήσης από σχέση εργασίας

- Η τελευταία πρόταση του άρθρου 17(1) προβλέπει ότι αν το δικαίωμα χρήσης της οικογενειακής στέγης πηγάζει από σχέση εργασίας ανάμεσα στον έναν από τους συζύγους και έναν τρίτο, η παραχώρηση της χρήσης της στον άλλο σύζυγο από το Οικογενειακό Δικαστήριο, σύμφωνα με τους όρους της προηγούμενης παραγράφου, μπορεί να γίνει, μόνο εφόσον συναινεί σ' αυτό και ο τρίτος.
- Η ρύθμιση αυτή έχει πολύ περιορισμένη ισχύ και εφαρμόζεται εκεί που η σύμβαση εργοδότησης του συζύγου με τον εργοδότη περιλαμβάνει και την παραχώρηση στον εργοδοτούμενο σύζυγο κατοικίας (π.χ. πρέσβης ξένης πρεσβείας ο οποίος κατοικεί στην ιδιόκτητη από το ξένο κράτος πρεσβευτική κατοικία). Σε τέτοια περίπτωση δεν μπορεί να παραχωρηθεί αποκλειστική χρήση της κατοικίας στον άλλο σύζυγο χωρίς τη συγκατάθεση του εργοδότη.

Η διάρκεια του διατάγματος

- Στην υπόθεση **Χριστοδούλου ν. Χριστοδούλου** (1996) 1 ΑΑΔ 260 αποφασίστηκε ότι το διάταγμα αποκλειστικής χρήσης μπορεί να εκδοθεί μόνο εφόσον διαρκεί ο γάμος και διαρκεί μόνο εφόσον οι διάδικοι παραμένουν παντρεμένοι, παύει δηλαδή να ισχύει με τη λύση του γάμου.
- Όπως αποφασίστηκε στην υπόθεση **Κωνσταντίνου ν. Κωνσταντίνου** (2004) 1 ΑΑΔ 1192, μετά τη λύση του γάμου το ζήτημα της κατοχής της συζυγικής στέγης ρυθμίζεται από τις γενικές αρχές του δικαίου με βάση τις οποίες ο σύζυγος που είναι αποκλειστικός ιδιοκτήτης της κατοικίας έχει αποκλειστικό δικαίωμα να κατέχει την κατοικία και μπορεί να απαιτήσει από τον άλλο σύζυγο να εγκαταλείψει την κατοικία ενώ οι σύζυγοι που είναι συνιδιοκτήτες της κατοικίας έχουν από κοινού δικαίωμα να κατέχουν την κατοικία και δεν δικαιούται ο ένας να αποκλείσει τον άλλο από την κατοικία.

Το έργο του Δικαστηρίου

- Ουσιαστικά το Δικαστήριο το οποίο εξετάζει αίτηση αποκλειστικής χρήσης θα πρέπει να εξετάσει δυο πράγματα:
 1. Κατά πόσο είναι πράγματι αδύνατη η συνέχιση της συνοίκησης των συζύγων κάτω από την ίδια στέγη
 2. Και αν οι λόγοι επιείκειας, οι συνθήκες των διαδικών και το συμφέρον των παιδιών επιβάλλει να διαταχθεί ο εναγόμενος σύζυγος να εγκαταλείψει τη συζυγική στέγη

- Στην πράξη η απόφασης απόρριψης της αίτησης οδηγεί τον αιτητή σύζυγο να εγκαταλείψει τη συζυγική στέγη αφού κατά κανόνα οι σύζυγοι καταφεύγουν στο Δικαστήριο όταν πράγματι θεωρούν ότι για αυτούς είναι πλέον αδύνατη η συμβίωση
- Τα δικαστήρια κατά κανόνα χρησιμοποιούν το μηχανισμό αυτό σαν μέτρο προστασίας των μελών της οικογένειας από βία. Σπάνια εκδίδεται το διάταγμα αν δεν υπάρχει βία. Η διάταξη αυτή όμως δεν είναι μηχανισμός προστασίας θυμάτων βίας. Υπάρχει άλλη ρύθμιση που αναφέρεται στο θέμα αυτό στον νόμο για τη Βία στην Οικογένεια (Ν. 119(I)/2000). Ειδικά μάλιστα όταν με βάση το άρθρο 17(1) δεν είναι καν απαραίτητο ο σύζυγος εναντίον του οποίου εκδίδεται το διάταγμα να είναι υπαίτιος για τη διακοπή της συμβίωσης
- Σημαντικό κριτήριο που λαμβάνεται υπόψη από τα Δικαστήρια είναι και ο σχετικά προσωρινός χαρακτήρας του διατάγματος αφού η ισχύς του σταματά με τη λύση του γάμου. Έτσι έχει σημασία ποιος είναι ο ιδιοκτήτης ο οποίος είναι και ο σύζυγος που θα έχει το δικαίωμα κατοχής της κατοικίας μετά το διαζύγιο
- Αυτό όμως παραγνωρίζει το γεγονός ότι η απόρριψη της αίτησης αποκλειστικής χρήσης έχει σοβαρές οικονομικές συνέπειες για το σύζυγο που είναι υποχρεωμένος να εγκαταλείψει τη συζυγική στέγη και να ενοικιάσει άλλη κατοικία, ειδικά αν έχει τη φροντίδα των παιδιών, έστω και για το διάστημα μέχρι τη λύση του γάμου
- Άρα η χρήση του νόμου από τα Οικογενειακά Δικαστήρια σχεδόν αποκλειστικά ως μηχανισμού τιμωρίας του συζύγου που ασκεί βία περιορίζει αυθαίρετα την εμβέλεια και τη χρησιμότητα της ρύθμισης

Άλλοι τρόποι αποκλεισμού ενός συζύγου από τη συζυγική κατοικία

- Με βάση τα άρθρα 22 και 23 του περί Βίας στην Οικογένεια (Πρόληψη και Προστασία Θυμάτων) Νόμου του 2000 (119(I)/2000) τα Επαρχιακά Δικαστήρια έχουν εξουσία στα πλαίσια της ποινικής τους δικαιοδοσίας να εκδώσουν διάταγμα αποκλεισμού ενός προσώπου από την κατοικία εφόσον αυτός κατηγορείται για αδίκημα βίας στην οικογένεια υπό τις προϋποθέσεις που θέτουν τα δυο αυτά άρθρα.
- Τις διατάξεις του Νόμου αυτού θα τις εξετάσουμε με μεγαλύτερη λεπτομέρεια σε επόμενη διάλεξη

Δυνατότητα καταβολής αποζημίωσης;

- Στην υπόθεση **Σάββα ν. Σάββα** (2003) 1 ΑΑΔ 1025 το Δικαστήριο άφησε ανοιχτό το ζήτημα κατά πόσο παρέχεται στο Δικαστήριο η δυνατότητα να παρέχει αποζημίωση στον σύζυγο εναντίον του οποίου εκδίδεται διάταγμα αποκλειστικής χρήσης για την αφαίρεση από αυτόν του δικαιώματος κατοχής του ακινήτου. Αποφασίστηκε όμως ότι αν υπάρχει τέτοια εξουσία, αυτή μπορεί να ασκηθεί μόνο κατά την έκδοση του διατάγματος αποκλειστικής χρήσης και μόνο σε συνάρτηση με την όλη απόφαση για έκδοση του διατάγματος.

ΧΡΗΣΗ ΚΙΝΗΤΩΝ

Το Άρθρο 17(2) του περί Οικογενειακών Δικαστηρίων Νόμου 23/90

«17(2) Σε περίπτωση διακοπής της συμβίωσης ή σε περίπτωση που δίνεται γνωστοποίηση στον Επίσκοπο σύμφωνα με το άρθρο 3 του περί Απόπειρας Συνδιαλλαγής και Πνευματικής Λύσης του Γάμου Νόμου ή σε περίπτωση που καταχωρείται αγωγή διαζυγίου, ο καθένας από τους συζύγους δικαιούται να παραλάβει τα κινητά που του ανήκουν, ακόμη και αν τα χρησιμοποιούσαν και οι δύο ή και μόνος ο άλλος σύζυγος. Υποχρεούται όμως να παραχωρήσει στον άλλο σύζυγο τη χρήση των οικιακών αντικειμένων που του είναι απολύτως απαραίτητα για τη χωριστή του εγκατάσταση, αν το επιβάλλουν οι περιστάσεις για λόγους επιείκειας.»

Το άρθρο αυτό αναλύεται ως εξής:

- Σε περίπτωση
 - διακοπής της συμβίωσης ή
 - σε περίπτωση που δίνεται γνωστοποίηση στον Επίσκοπο ή
 - σε περίπτωση που καταχωρείται αγωγή διαζυγίου,
- ο καθένας από τους συζύγους δικαιούται να παραλάβει τα κινητά που του ανήκουν, ακόμη και αν τα χρησιμοποιούσαν και οι δύο ή και μόνος ο άλλος σύζυγος.
- Υποχρεούται όμως να παραχωρήσει στον άλλο σύζυγο τη χρήση των **οικιακών αντικειμένων που**
 - του είναι απολύτως απαραίτητα για τη χωριστή του εγκατάσταση,
 - αν το επιβάλλουν οι περιστάσεις για λόγους επιείκειας.

Προϋπόθεση εφαρμογής της διάταξης

- Η διάταξη αυτή εφαρμόζεται και πάλι μόνο σε περίπτωση που έχει διακοπεί η συμβίωση ή έχει δοθεί η γνωστοποίηση ή έχει καταχωρηθεί αίτηση διαζυγίου.

Δικαίωμα παραλαβής των ιδιόκτητων κινητών

- Με βάση το πρώτο μέρος της ρύθμισης ο κάθε σύζυγος δικαιούται να παραλάβει τα κινητά που του ανήκουν, ακόμη και αν τα χρησιμοποιούσαν και οι δύο ή και μόνος ο άλλος σύζυγος.
- Για να εφαρμοστεί η διάταξη θα πρέπει να εξακριβωθεί σε ποιον πράγματι ανήκουν τα κινητά με βάση τις αρχές που αναλύθηκαν στην προηγούμενη διάλεξη
- Συνεπώς το γεγονός ότι ένας σύζυγος χρησιμοποιεί κινητά που ανήκουν στον άλλο σύζυγο (π.χ. αυτοκίνητο) δεν του παρέχει κάποιο κεκτημένο δικαίωμα χρήσης του αντικειμένου (θα μπορούσε όμως να διεκδικήσει το αντικείμενο στα πλαίσια περιουσιακής διαφοράς και να επιδιώξει να εξασφαλίσει την προσωρινή χρήση του αντικειμένου μέχρι την εκδίκαση της περιουσιακής διαφοράς π.χ. **Αποστολου ν Ιωάννου** Συνεκδικαζόμενες Εφέσεις 20/10 και 21/10, 3 Απριλίου 2012 όπου το Δευτεροβάθμιο Οικογενειακό Δικαστήριο επικύρωσε πρωτόδικη απόφαση με την οποία επιτράπηκε στη σύζυγο να συνεχίσει να κατέχει το αυτοκίνητο το οποίο η ίδια διεκδικούσε με την περιουσιακή της αίτηση, το οποίο ήταν εγγεγραμμένο στο σύζυγο της αλλά είχε αγοραστεί κυρίως για την προσωπική της χρήση).

Παραχώρηση χρήσης οικιακών αντικειμένων

- Με βάση το δεύτερο μέρος του άρθρου 17(2), το Δικαστήριο μπορεί να παραχωρήσει σε ένα σύζυγο οικιακά αντικείμενα που ανήκουν στον άλλο σύζυγο και είναι απολύτως απαραίτητα για τη χωριστή του εγκατάσταση, αν το επιβάλλουν οι περιστάσεις για λόγους επιείκειας.
- Η διάταξη αναφέρεται μόνο σε οικιακά αντικείμενα και έτσι δεν μπορεί με βάση τη διάταξη αυτή να παραχωρηθεί σε ένα σύζυγο η χρήση αντικειμένων που δεν είναι οικιακά όπως το αυτοκίνητο (**Βουνού v. Βουνού** (1995) 1 ΑΑΔ 168 – η απόφαση Βουνού έχει ανατραπεί σε άλλα σημεία μεταξύ άλλων από την υπόθεση **Χριστοδούλου**, όχι όμως στο συγκεκριμένο σημείο)

Κριτήρια παραχώρησης της χρήσης

- Το Δικαστήριο μπορεί να παραχωρήσει τη χρήση αντικειμένων εφόσον:
 - Αυτά είναι οικιακά αντικείμενα
 - Είναι απόλυτα αναγκαία για τη χωριστή εγκατάσταση του συζύγου, και
 - Επιβάλλεται η παραχώρηση τους από λόγους επιείκειας, δηλαδή είναι εύλογο να εκδοθεί το διάταγμα (π.χ. επειδή η σύζυγος έχει αναλάβει τη φροντίδα των παιδιών και επιδιώκει να πάρει την παιδική επίπλωση, ή επειδή ο ενάγοντας σύζυγος δεν έχει την οικονομική δυνατότητα να αγοράσει άλλα οικιακά αντικείμενα)

Το Άρθρο 17(3) του περί Οικογενειακών Δικαστηρίων Νόμου 23/90

- «17(3) Οι σύζυγοι κατανέμουν, σε περίπτωση διακοπής της συμβίωσης ή σε περίπτωση που δίδεται γνωστοποίηση στον Επίσκοπο σύμφωνα με το άρθρο 3 του περί Απόπειρας Συνδιαλλαγής και Πνευματικής Λύσης του Γάμου Νόμου ή σε περίπτωση που καταχωρείται αγωγή διαζυγίου, τη χρήση των κινητών που ανήκουν και στους δύο, σύμφωνα με τις προσωπικές τους ανάγκες. Αν διαφωνούν, η κατανομή γίνεται από το Οικογενειακό Δικαστήριο που μπορεί να επιδικάσει εύλογη αποζημίωση για τη χρήση που παραχωρεί.»

- Το άρθρο 17(3) εφαρμόζεται εφόσον τηρείται μια από τις τρεις προϋποθέσεις δηλαδή ότι έχει διακοπεί η συμβίωση ή δοθεί η γνωστοποίηση ή καταχωρηθεί αίτηση διαζυγίου.
- Η ρύθμιση αναφέρεται σε όλα τα κινητά και όχι μόνο σε οικιακά αντικείμενα νοουμένου ότι ανήκουν από κοινού στους δυο συζύγους.
- Το Δικαστήριο έχει εξουσία να κατανέμει τη χρήση μόνο των κινητών δεν γίνεται δηλαδή διανομή των κινητών ώστε ορισμένα αν ανήκουν αποκλειστικά στον ένα σύζυγο και ορισμένα στον άλλο. Έτσι, και μετά τη κατανομή της χρήσης, τα αντικείμενα εξακολουθούν να ανήκουν από κοινού στους συζύγους.
- Κριτήριο της κατανομής είναι οι προσωπικές ανάγκες των συζύγων.
- Η ρύθμιση ρητά παρέχει στο Δικαστήριο εξουσία να παρέχει αποζημίωση για αυτή την κατανομή